

Міжнародні економічні відносини

УДК 339.944:004

Згурська Оксана Михайлівна

кандидат економічних наук,

доцент кафедри підприємництва, торгівлі та біржової діяльності

Державний університет телекомунікацій

Згурская Оксана Михайловна

кандидат экономических наук,

доцент кафедры предпринимательства, торговли и биржевой деятельности

Государственный университет телекоммуникаций

Zgurska Oksana

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of the

Department of Entrepreneurship, Trade and Exchange Activities

State University of Telecommunications

ORCID: 0000-0003-3878-3007

Гавриш Оксана Миколаївна

кандидат економічних наук, доцент,

завідувач кафедри підприємництва, торгівлі та біржової діяльності

Державний університет телекомунікацій

Гавриш Оксана Николаевна

кандидат экономических наук, доцент,

заведующая кафедры предпринимательства, торговли и биржевой деятельности

Государственный университет телекоммуникаций

Gavrish Oksana

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,

Head of the Department of Entrepreneurship, Trade and Exchange Activities

State University of Telecommunications

ORCID: 0000-0002-5756-0880

Капелюшна Тетяна Вікторівна

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри підприємництва, торгівлі та біржової діяльності
Державний університет телекомунікацій*

Капелюшная Татьяна Викторовна

*кандидат экономических наук, доцент,
доцент кафедры предпринимательства, торговли и биржевой деятельности
Государственный университет телекоммуникаций*

Kapelyushnaya Tatiana

*Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Entrepreneurship,
Trade and Exchange Activities
State University of Telecommunications
ORCID: 0000-0001-7490-6751*

Мартиненко Марина Олександрівна

*старший викладач кафедри підприємництва,
торгівлі та біржової діяльності
Державний університет телекомунікацій*

Мартыненко Марина Александровна

*старший преподаватель кафедры предпринимательства,
торговли и биржевой деятельности
Государственный университет телекоммуникаций*

Martynenko Maryna

*Senior Lecturer at the Department of Entrepreneurship,
Trade and Exchange Activities
State University of Telecommunications*

IT-ПОСЛУГИ ЯК ОБ'ЄКТ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ IT-USLUGI KAK OBYEKT MEZHУНАРОДНОЇ ТОРГОВЛІ IT-SERVICES AS AN OBJECT OF INTERNATIONAL TRADE

Анотація. Метою статті є дослідження особливостей галузі IT-послуг, як об'єкту міжнародної торгівлі. Досліджено специфіку торгівлі послугами та їх внесок в глобальну торгівлю та перспективу у реальному секторі економіки України.

Торгівля послугами в Україні останніми роками має стійкий позитивний баланс. Експорт послуг в I півріччі 2020 р. становив 5,371 млрд доларів, імпорт – 2,359 млрд доларів, позитивне сальдо 3,012 млрд доларів. Це дозволило перекрити збитки від торгівлі товарами, в результаті зовнішньоторговельний баланс за півроку виявився з плюсом в 1,07 млрд доларів.

Зокрема, пандемія прискорила цифровізацію бизнес-процесів. Впровадження IT-рішень приносить відчутний результат і в сфері бізнесу, і на державному рівні. Серед лідерів по впровадженню - всі рішення, які забезпечують доступність процесів з будь-якої точки світу: інструменти і системи для ефективною віддаленою роботи, електронний зовнішній документообіг, хмарні сервіси, рішення для електронної комерції, сервіси доставки.

Вже сформувалися тенденції в контексті ситуації з пандемією. І навантаження на IT послуги різко зросло через необхідність адаптації інформаційних систем підприємств під віддалену роботу.

Ринок IT-послуг переживає структурні зміни, симетричні зміни попиту з боку ключових замовників.

Наразі IT сектор створює 4% ВВП України, що поки що не здається серйозною силою, яка може витягнути Україну з економічної кризи. Хоча,

залишається однією з небагатьох галузей та джерел експорту, на яку криза не вплине серйозно

Було виявлено за перші півроку 2020 прибуток від торгівлі послугами дали дві головні статті: лідером лишилися транспортні послуги, які скоротилися на 2,338 млрд дол., і знизилися на 22,5% порівняно з першим півріччям 2019 року і IT-послуги - 1,4 млрд дол., зросли на 16,6%. На них в сумі припало 70% доходів.

Визначено, що технологічний сектор має стратегічне значення для економіки України і може допомогти створити імідж України в цю епоху цифрових перетворень. І навіть глобальна рецесія не зможе перервати позитивну динаміку прибутковості послуг IT - сфери на міжнародній арені.

Ключові слова: IT-послуги, торгівля послугами, міжнародна торгівля, експорт, IT-галузь, телекомунікаційні послуги.

Анотація. Целью статьи является исследование особенностей области ИТ-услуг, как объекта международной торговли. Исследована специфика торговли услугами и их вклад в глобальную торговлю и перспективу в реальном секторе экономики Украины.

Торговля услугами в Украине в последние годы имеет устойчивый положительный баланс. Экспорт услуг в I полугодии 2020 составил 5,371 млрд. долларов, импорт – 2359 млрд. долларов, положительное сальдо 3012 млрд. долларов. Это позволило перекрыть убытки от торговли товарами, в результате внешнеторговый баланс за полгода оказался с плюсом в 107млрд. долларов.

В частности, пандемия ускорила цифровизацию бизнес-процессов. Внедрение ИТ-решений приносит ощутимый результат и в сфере бизнеса, и на государственном уровне. Среди лидеров по внедрению - все решения, которые обеспечивают доступность процессов с любой точки мира: инструменты и системы для эффективной удаленной работы,

электронный внешний документооборот, облачные сервисы, решения для электронной коммерции, сервисы доставки.

Уже сформировались тенденции в контексте ситуации с пандемией. И нагрузка на ИТ услуги резко возросла из-за необходимости адаптации информационных систем предприятий под удаленную работу.

Рынок ИТ-услуг переживает структурные изменения, симметричные изменения спроса со стороны ключевых заказчиков.

Сейчас ИТ сектор создает 4% ВВП Украины, что пока не кажется серьезной силой, которая может вытащить Украину из экономического кризиса. Хотя, остается одной из немногих отраслей и источников экспорта, на которую кризис не повлияет серьезно

Было выявлено за первые полгода 2020 прибыль от торговли услугами дали две главные статьи: лидером остались транспортные услуги, сократились на 2338 млрд. долл., И снизились на 22,5% по сравнению с первым полугодием 2019 и ИТ-услуги – 140млрд. долл., выросли на 16,6%. На них в сумме пришлось 70% доходов.

Определено, что технологический сектор имеет стратегическое значение для экономики Украины и может помочь создать имидж Украины в эту эпоху цифровых преобразований. И даже глобальная рецессия не сможет прервать положительную динамику прибыльности услуг ИТ - сферы на международной арене.

Ключевые слова: ИТ-услуги, торговля услуги, международная торговля, экспорт, ИТ-отрасль, телекоммуникационные услуги.

Summary. The purpose of the article is to study the features of IT services as an object of international trade. The specificity of trade in services and their contribution to global trade and prospects in the real sector of the Ukrainian economy are investigated.

The trade in services of Ukraine in recent years has a stable positive balance. Exports of services in the first half of 2020 amounted to \$ 5371,000,000, imports - \$ 2,359,000,000, a surplus of \$ 3,012,000,000. This made it possible to cover losses from trade in goods, as a result, the foreign trade balance for six months turned out to be with a plus of \$ 1,070,000,000.

In particular, the pandemic has accelerated the digitalization of business processes in. The implementation of IT solutions brings tangible results both in business and at the state level. Among the leaders in implementation are all solutions that ensure the availability of processes from anywhere in the world: tools and systems for effective remote work, electronic external document flow, cloud services, e-commerce solutions, delivery services.

Trends have already formed in the context of the pandemic situation. And the load on IT services has increased dramatically due to the need to adapt enterprise information systems for remote work.

The IT services market is undergoing structural changes, symmetric changes in demand from key customers.

Now the IT sector creates 4% of Ukraine's GDP, which does not yet seem to be a serious force that can pull Ukraine out of the economic crisis. Although, it remains one of the few industries and sources of export, which will not be seriously affected by the crisis

It was revealed that in the first six months of 2020, profit from trade in services was provided by two main articles: transport services remained the leader, decreased by \$ 2,338,000,000, and decreased by 22.5% compared to the first half of 2019, and IT services - \$ 1.4 billion, increased by 16.6%. They together accounted for 70% of the income.

It was determined that the technology sector is of strategic importance for the Ukrainian economy and can help create the image of Ukraine in this era of digital transformation. And even a global recession will not be able to interrupt the positive dynamics of the profitability of IT services in the international arena.

Key words: *IT services, trade in services, international trade, export, IT industry, telecommunication services.*

Постановка проблеми. В час коли світ переживає наслідки пандемії. Як катаклізм міжнародного масштабу справляє значний вплив на ринок, змінює його, зводить нанівець одні тенденції і формує інші. ІТ-індустрію, а саме сегмент ІТ-послуг, можна вважати одним з тих, що зазнали найбільших змін через і пов'язаних з нею обмежень. Так як, різко зросла потреба в організації віддалених робочих місць, що стало серйозним стимулом для швидкого нарощування постачальниками ІТ-сервісів компетенцій по даному напрямку. Тому на сьогоденній період є актуальним оцінити, наскільки змінився ринок ІТ-послуг, і в яких нових умовах доведеться працювати постачальникам послуг за межами країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Особливостям експортоорієнтованої галузі ІТ-послуг останнім часом привертається все більше уваги з боку значної кількості науковців, а саме: Н. Язвінська [5], В. Семиноженко [6], А. Литвин [7], М. Чайковська [8], Р. Яремчук [12], Н. Мешко [13], Н. Баловсяк [14], Л. Ноздріна [15]. Проте дослідження ІТ-послуг як об'єкту міжнародної торгівлі практично відсутні, що зумовлює актуальність подальшого вивчення даної сфери.

Формулювання цілей статті. Метою статті є дослідження особливостей ІТ-послуг, як об'єкту міжнародної торгівлі, їх внесок в глобальну торгівлю та перспективи у реальному секторі економіки України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Торгівля є невід'ємною частиною світової економіки. З кожним днем вона все більше розвивається і вдосконалюється. Для ефективного використання ринку товарів і послуг який стабільно розширюється, стає необхідністю проведення постійного аналізу даної сфери.

Торгівля послугами має свою специфіку, тому що, послуга являє собою не річ, не матеріальний предмет, але якусь, досить різноманітну за характером діяльність, роботу. Дати точне визначення поняття послуги не просто. Послугу визначають іноді як різновид товару, для якого момент виробництва і момент споживання збігаються в часі, як роботи, зробленої для інших, результатом якої є відчутні речі [1, с. 253].

Послуги називають іноді - "невидимими статтями торгівлі" [2, с. 60]. У Генеральній угоді про торгівлю послугами (ГУТС) 1994 р чинній в системі СОТ, визначення поняття послуги не має, але для цілей Угоди використовується спеціальний класифікатор, що містить перелік 160 видів послуг, згрупованих за наступними 12 розділами [3].

Завдяки цифровізації, послуги, які колись мали надаватися лицем до лица, тепер можуть надаватися віддалено. Однак під час обговорення питань глобальної торгівлі послуги часто не беруться до уваги, і ступінь їхнього внеску в глобальну торгівлю не завжди повністю цінується.

Послуги відіграють все більш важливу роль в міжнародній торгівлі. Глобальні виробничо-збутові ланцюжки для товарів не могли б функціонувати без послуг логістики та зв'язку.

Міжнародна торгівля послугами на відміну від операцій з товарами ускладнюється тим що більшість послуг не підлягають митному контролю. У той же час послуги можуть приймати виражені форми.

Різні види послуг характеризуються різним ступенем залучення в міжнародний оборот. Менш придатні для цього послуги, які надходять переважно в особисте споживання. Хоча такі види споживчих послуг, як охорона здоров'я та освіта, все більше залучаються на світові ринки розвиненими країнами.

Експерти Всесвітньої торгової організації (ВТО) виявили тенденцію: торгівля послугами розвивається набагато швидше торгівлі товарами. З

2005-го по 2017-й щорічний ріст продажу товарів становив 4,6 відсотка, в той час як зростання торгівлі сервісами досяг 5,4 відсотка.

Ще 2018 році лідируючими за обсягом продажів сервісами були дистрибуція і фінанси, в сукупності вони складають 40 відсотків від всього ринку послуг. У світовій торгівлі фінансовими сервісами було задіяно 2,5 трильйона доларів. На третьому місці – телекомунікації, продажі яких зросли більш ніж удвічі за період з 2005-го по 2018-й.

Але в 2019 році з початком пандемії COVID-19 міжнародна торгівля зазнала спад, обумовлений введенням режиму карантину, скороченням обсягів виробництва, обмеженнями перевезень і падінням попиту.

За даними Світової організації торгівлі (СОТ), світова торгівля товарами скоротилася на 3% в річному численні в I кварталі 2020 року. Вплив пандемії на торгівлю послугами став особливо значним через міжнародні і національні обмеження на пересування. Тому в подальшому на розвиток міжнародної торгівлі послугами будуть впливати такі глобальні тенденції: демографічні зміни, зростання доходів і зростаючий вплив цифрових технологій. Вплив глобальних тенденцій на світову торгівлю створює передумови для появи нових видів послуг, змінюючи попит і відкриваючи нові ринки надання послуг.

Проте Україна в торгівлі послугами останніми роками має стійкий позитивний баланс. Експорт послуг в I півріччі 2020 р. становив 5,371 млрд доларів, що навіть дозволило переkritи збитки від торгівлі товарами, в результаті зовнішньоторговельний баланс за півроку виявився з плюсом в 1,07 млрд доларів [4]. Структура зовнішньої торгівлі послугами у 2019 році наведена на рис. 1.

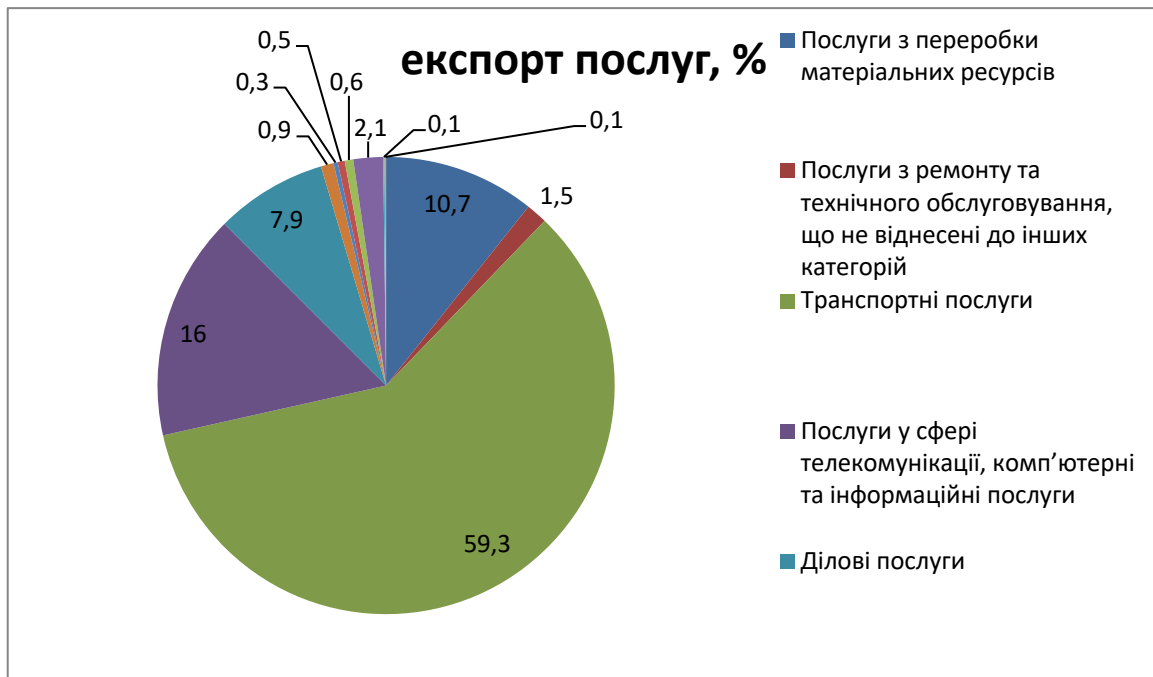

Рис. 1. Експорт послуг за видами діяльності

Джерело: складено авторами відповідно до [4]

Виходячи з даних Державної служби статистики України у 2019 році українські компанії експортували в інші країни ІТ-послуг на загальну суму \$ 2,43 млрд. За даними відомства, за 2019 рік експорт ІТ-послуг з України зріс на 15%. Зараз він становить 16% експорту всіх послуг з України, який приніс \$ 15,23 млрд.

При цьому 79,2% експорту ІТ-послуг склали комп'ютерні послуги - це \$ 1,92 млрд, 16,3% - експорт інформаційних послуг - це \$ 395,5 млн. Інші показники - експорт телекомунікаційних послуг, який приніс продавцям послуг \$ 110,6 млн. (рис. 2).

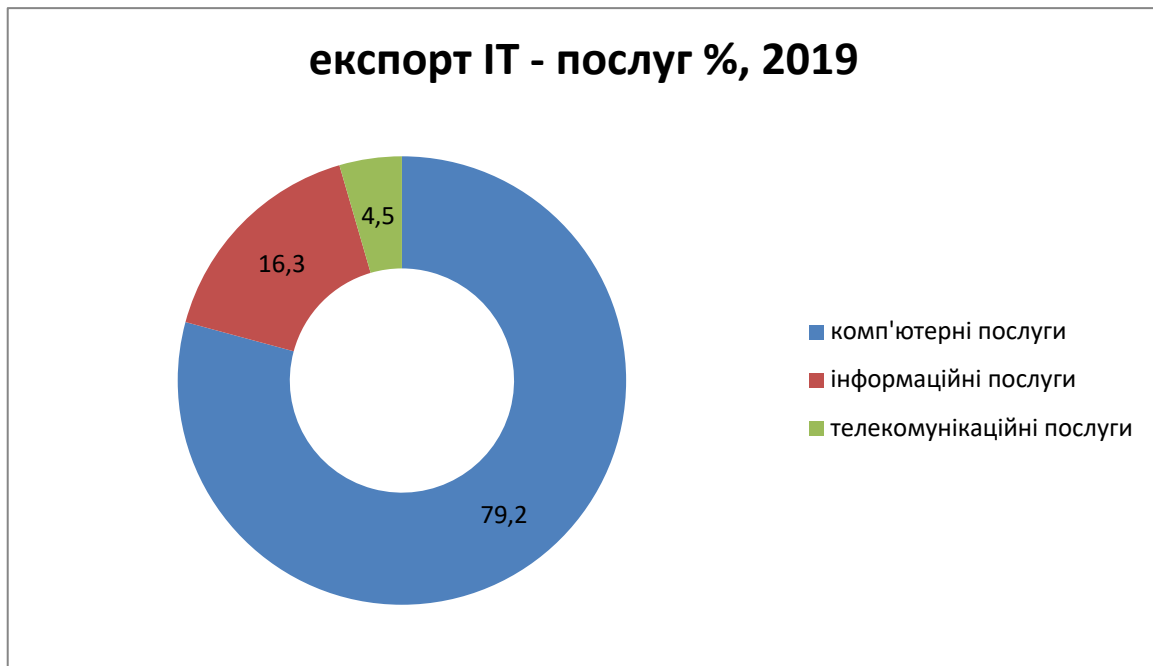

Рис. 2. Експорт ІТ – послуг за видами

Джерело: складено авторами відповідно до [4]

Сучасний ринок ІТ-послуг характеризується високою динамічністю великими обсягами та структурною різноманітністю. ІТ-галузь України офіційно є однією з найбільш динамічних галузей країни. Вона також є дуже різноманітною: від розробок в галузях штучного інтелекту, кібербезпеки, нейромереж та нанотехнологій до високо комерційних підприємств у блокчейні, фін теку, розробки баз даних, іграх, агробізнесі та електронній комерції [5, с. 3]. Найбільші активи України - створюють інновації та можливості для економічного зростання України та її інтеграції у світовий ланцюжок цінностей. Цей розвиток зумовлений наявністю великої бази в Україні висококваліфікованого людського капіталу.

Дослідивши динаміку зовнішньої торгівлі послугами у сфері телекомунікації, комп'ютерні та інформаційні послуги (Таблиця 1). Можемо зробити висновок що торгівля послугами України останніми роками стабільно зростає.

Україна також стає більш відкритою до світу завдяки послідовному виконанню Угоди про асоціацію між Україною та ЄС та запровадженню

проєвропейських правил та процедур. Що стосується торговельного балансу України, то частка ЄС у загальному експорті послуг до ЄС становить 28,1%. Загальний обсяг експорту товарів та послуг у країни ЄС приніс Україні близько \$25 млрд. Це чітке свідчення того, що українські послуги успішно конкурують на великих закордонних ринках з дотриманням усіх стандартів.

Таблиця 1

**Динаміка зовнішньої торгівлі послугами у сфері телекомунікації,
комп'ютерних та інформаційних послуг (експорт)**

Найменування послуги згідно із КЗЕП	2017			2018			2019		
	Обсяг, тис.дол. США	у % порівняно з 2016 р	у % до загально го обсягу, розділу	Обсяг, тис.дол. США	у % порівняно з 2017	у % до загальн ого обсягу, розділу	Обсяг, тис.дол. США	у % порівн яно з 2018	у % до загальн ого обсягу, розділу
Загальні обсяги експорту	10714369,5	108,6	100	11637950,6	108,6	100	15237478,9	130,9	100
Послуги у сфері телекомунікації, комп'ютерні та інформаційні послуги	1760794,6	107,1	16,4	2114956,9	120,1	18,2	2433067,2	115,0	16,0
Телекомунікаційні послуги	190525,4	75,1	10,8	157745,5	82,8	7,5	110603,7	70,1	4,5
Комп'ютерні послуги	1311793,3	114,6	74,5	1633152,9	124,5	77,2	1926996,0	118,0	79,2
Інформаційні послуги	258475,8	105,4	14,7	324058,6	125,4	15,3	395467,5	122,0	16,3

Джерело: складено авторами на основі [4]

Сьогодні українські розробники програмного забезпечення визнані одними з найсильніших ІТ-фахівців у всьому світі. І все більша кількість міжнародних гігантів наймає розробників в Україні для створення передових програмних рішень.

Україна зараз є першим аутсорсинговим ринком у Східній Європі з 200 000 розробників та 420 000 робочих місць в ІТ та суміжних галузях, що також має значення для експортерів ІТ-послуг у світі.

Наразі ІТ сектор створює 4% ВВП України, що поки що не здається серйозною силою, яка може витягнути Україну з економічної кризи за потреби. Хоча, швидше за все, це залишиться однією з небагатьох галузей та джерел експорту, на яку криза не вплине серйозно, беручи до уваги всі вищезгадані факти.

В свою чергу телекомунікації забезпечують управління громадськими і виробничими процесами, розширюють можливості спілкування, навчання та інформованості, дозволяють економити витрати і спрощувати розвиток торговельних послуг. Цей ефект впливає на всі сфери виробничої, суспільного та приватного життя. Тому надзвичайно важливим є підвищення ефективності діяльності послуг зв'язку та застосування їх в міжнародній торгівлі.

Розвиток національної системи телекомунікацій неможливий без інтеграції у глобальні телекомунікаційні мережі та ефективної міжнародної співпраці в цій сфері. За ст. 72 Закону України "Про телекомунікації" основними напрямками міжнародної співпраці у сфері телекомунікацій є:

- укладання міжнародних договорів;
- участь у роботі міжнародних організацій;
- участь у реалізації міжнародних проектів, пов'язаних із створенням глобальної і регіональних телекомунікаційних мереж з урахуванням інтересів національної безпеки України;
- гармонізація стандартів, норм і правил з міжнародними стандартами, рекомендаціями, нормами і правилами, які стосуються вимог до технічних засобів і телекомунікаційних мереж, взаємодії операторів телекомунікацій, використання обмежених ресурсів, якості і видів телекомунікаційних послуг [9].

Основні заходи міжнародної співпраці у сфері телекомунікацій Україна здійснює у межах Міжнародного союзу електрозв'язку, членом якого вона є з 1994 р., та в рамках європейських і регіональних організацій зв'язку і

телекомунікацій. Крім того, в рамках Світової організації торгівлі (СОТ) питання регулювання ринку телекомунікацій розглядаються в Раді торгівлі послугами СОТ. Представлення інтересів України у цих міжнародних організаціях покладено на Адміністрацію зв'язку та радіочастот України, функції якої виконує Міністерство транспорту і зв'язку України.

Також вагомий внесок сфери телекомунікацій в економіку України робить галузь мобільного зв'язку. Роль мобільного зв'язку в економічному зростанні і соціальній залученості стає все більш значущою у всьому світі. Зростання рівня проникнення мобільного зв'язку може сприяти поширенню цифрових технологій за рахунок розширення можливостей Інтернет та широкосмугового доступу, що, в свою чергу, призводить до усунення бар'єрів у торгівлі.

В Україні оператори мобільного зв'язку роблять вагомий внесок як в розвиток економіки, так і суспільства в цілому. У 2019 році загальний обсяг доходів галузі мобільного зв'язку становив 1,4 млрд дол. США, при цьому безпосередній внесок цього сектору в економічний розвиток країни дорівнював 0,8 млрд дол. США, або 0,6% валового внутрішнього продукту (ВВП) України.

Однак переваги для економіки виходять за рамки цього прямого впливу: мобільні оператори підтримують набагато ширшу систему мобільних технологій, включаючи мобільні додатки та розробників мобільного контенту, постачальників послуг мобільної дистрибуції, компанії з роздрібною торгівлі та виробників мобільних пристроїв.

Вплив мобільного зв'язку на економіку, в основному, пояснюється його впливом на продуктивність. Низка досліджень виявила чіткий взаємозв'язок між проникненням послуг мобільного зв'язку і продуктивністю: підвищення рівня проникнення мобільного зв'язку на 10% підвищує продуктивність в середньому на 1,0-1,3%.¹²

Отже в середньому на послуги припадає близько половини ВВП по всьому світу. У розвинених країнах на їх частку припадає близько трьох чвертей ВВП, і їх частка швидко зростає в країнах, що розвиваються.

Торгівля послугами - від розподілу до фінансових послуг - може допомогти країнам прискорити економічне зростання, підвищити конкурентоспроможність вітчизняних фірм і сприяти інклюзивності. Частка послуг в міжнародній торгівлі продовжує зростати, і як технології, зміна клімату, зростання доходів і демографічні зміни буде впливати на торгівлю послугами в майбутньому. Тому доцільно пропонувати шляхи максимізації потенціалу торгівлі послугами в усьому світі в найближчі роки.

Політичні бар'єри для торгівлі послугами, в основному регулюючі заходи, набагато складніші, ніж в торгівлі товарами. Для того, аби торгівля послугами стала потужним двигуном економічного зростання, необхідно активізувати міжнародне співробітництво та скоротити масштаби бідності, потрібно буде знайти нові шляхи для розвитку глобального торгового співробітництва та зробити послуги центральним елементом торговельної політики.

Торгівля послугами з 2005 року зросла на 5,4 відсотка в рік, а торгівля товарами в середньому росла на 4,6 відсотка. Торгівля комп'ютерними послугами та дослідження і розробки показали найшвидший щорічне зростання за останнє десятиліття. Відповідно до моделі глобальної торгівлі СОТ, нової кількісної торгової моделі, використовуваної СОТ для складання прогнозів щодо світової торгівлі, частка послуг в світовій торгівлі може збільшитися на 50 відсотків до 2040 року. Це відбувається завдяки зниженню торгових витрат і скорочення необхідність безпосередньої взаємодії через оцифровки. Це також залежить від зниження бар'єрів на шляху торгівлі послугами.

Технології є ключовими факторами торгівлі послугами, дозволяючи здійснювати транскордонну торгівлю послугами, які традиційно мають

потребу в безпосередній взаємодії. Цифрові технології також знижують вартість торгових послуг. І якщо країни, що розвиваються зможуть впровадити цифрові технології, їх частка в світовій торгівлі послугами може зрости приблизно на 15 відсотків до 2040 року [10].

Висновки і перспективи подальших досліджень. Українська ІТ-галузь нині успішно конкурує на світовому ринку і є надійним джерелом валютних надходжень, що сприяє підтримці курсу гривні. Зростає і значущість ІТ-послуг в структурі експорту. У 2017 році комп'ютерні послуги посіли 3-тє місце серед експорту послуг з України після послуг з переробки товарів в країні та трубопровідного транспорту. А за результатами першого півріччя 2020 року обігнали трубопровідний транспорт і стали другою найбільшою галуззю з експорту послуг.

Стратегія розвитку сектора інформаційних та комунікаційних технологій спрямована на перетворення України на інноваційний та всесвітньо визначний центр інформаційних технологій. Досягнення цієї мети буде залежати від здатності ІТ-індустрії та Уряду України до реалізації стратегічних заходів.

Створення сприятливого бізнес-середовища, маркетингова підтримка та забезпечення достатньої кількості висококваліфікованих фахівців мають критичне значення для успішного зростання ІТ-індустрії [11, с. 6].

Україна прагне стати всесвітньо визначною технологічною локацією з високим рівнем інноваційності, що створює велику цінність для світової економіки, та суттєво збільшити свої знаходження у сфері ІТ. Швидке зростання експорту завдяки різноманітним конкурентним перевагам, що включає насамперед наявність талановитих професіоналів, допомогло розширити присутність українських ІТ-компаній на світовому ринку. ІТ-індустрія є одним з декількох секторів, де Україна зберігає конкурентоспроможність у глобальній економіці.

ІТ – це швидко зростаюча індустрія з високим рівнем доданої вартості, яка є важливим джерелом експортних надходжень.

Пріоритетними кроками для подальшого розвитку ІТ – продукції на міжнародному ринку є:

- створення сприятливої екосистеми для бізнесу, усунення бар'єрів та приведення до сучасних стандартів законодавства, яке повинно допомагати розвитку великих компаній, що надають технологічні послуги на міжнародному ринку;
- допомога у розвитку технологічних стартапів, малих та середніх компаній, що надають технологічні послуги; підтримка ІТ-індустрії у підвищенні доданої вартості її продуктів та сприяння створенню інтелектуальної власності в країні;
- забезпечення висококваліфікованих фахівців практичними навичками на ранніх етапах здобуття вищої освіти та надання доступних програм з вивчення найновітніших ІТ-технологій для задоволення зростаючого ринкового попиту.

Література

1. Вельяминов Г.М. Международное экономическое право и процесс: учебник. М.: Волтерс Клувер, 2004. 478 с.
2. Гаазька декларація Міжпарламентської конференції по туризму від 14.04.1989 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_904#Text
3. Генеральна угода про торгівлю послугами. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/981_017
4. Державна служба статистики України . URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
5. Голидьбіна А. В., Язвінська Н. В. Особливості сучасного ринку іт-послуг та специфіка просування на ньому // Економічний вісник Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут". 2017. № 14. С. 291-298.

6. Стратегічні виклики XXI століття суспільству та економіці України: [Т.2]: Інноваційно-технологічний розвиток економіки / За ред. акад. НАН України В.М. Гейця, акад. НАН України В.П. Семиноженка, чл.-кор. НАН України Б.Є. Кваснюка. К.: Фенікс, 2007. 564 с.
7. Литвин А. Є. Тенденції розвитку світового ринку інформаційних технологій / А. Є. Литвин // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. 2011. Вип. 2. С. 132-137.
8. Чайковська М. П. Стратегії розвитку ІТ-ринку в умовах фінансової кризи / М. П. Чайковська // Вісник соціально-економічних досліджень. 2009. № 35. С. 132–138.
9. Закон України "Про телекомунікації". URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1280-15#Text>
10. World Trade Report 2019: The future of services trade. URL: https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/00_wtr19_e.pdf
11. Проект: Експортна стратегія України. Дослідження щодо секторальної стратегії розвитку інформаційно-комунікаційних технологій 2019–2023. URL: <https://issuu.com/mineconomdev/docs/>
12. Яремчук Р.Є. Основні переваги та загрози для комплексного розвитку ІТ- сектора України від реалізації Угоди про асоціацію з ЄС / Р.Є. Яремчук, О.Г. Коломієць // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. 2015. Вип. 5. С. 68-72.
13. Мешко Н.П. Перспективи розвитку сфери ІТ як провідної інноваційної галузі України // Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Менеджмент інновацій. Дніпропетровськ : ДНУ імені Олеся Гончара. 2015. Випуск 4. С. 71-77.
14. Баловсяк Н. Х. Структура та зміст інформаційної компетентності майбутнього спеціаліста // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова Серія № 2. Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання:

- Зб. наук. праць / Редкол. К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова. 2006. № 4 (11). С. 3-5.
15. Ноздріна Л.В. Аутсорсинг ІТ-проектів в Україні // Управління проектами: стан та перспективи - Тези доп. VIII Міжнар. наук.-практ. конф. 2012. URL : web-site:conference.nuos.edu.ua

References

1. Velyaminov G.M. (2004). *Mezhdunarodnoe ekonomicheskoe pravo i protsess*: [International economic law and process] Moskva: Volters Kluver.
2. Ghaazjka deklaracija Mizhparlamentsjkoji konferenciji po turyzmu vid 14.04.1989 r. [Gaazka Declaration of the Inter-Parliamentary Conference on Tourism, view 04/14/1989 p.]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_904#Text
3. Gheneraljna ughoda pro torghivlju poslughamy [General Agreement on Trade in Services]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/981_017
4. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrajinjy [State Statistics Service of Ukraine]. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
5. Gholydjбина A. V., Jazvinsjka N. V. (2017). Osoblyvosti suchasnogho rynku it-poslugh ta specyfika prosuvannja na njomu. [Peculiarities of the modern market it-poslugh and the specifics of promotion on it.] // *Ekonomichnyj visnyk Nacionaljnogho tekhnichnogho universytetu Ukrajinjy "Kyjivsjkyj politekhnichnyj instytut"*. № 14. PP. 291-298.
6. Ghejcy V.M., Semynozhenko V.P., Kvasnjuk B. Je. (2007). *Strateghichni vyklyky 21 stolittja suspiljstvu ta ekonomici Ukrajinjy*: [Strategic challenges of the XXI century to the society and economy of Ukraine] (T.2). *Innovacijno-tekhnologhichnyj rozvytok ekonomiky Kyiv*: Feniks. 2007. 564 s.
7. Lytvyn A. Je. (2011). *Tendenciji rozvytku svitovogho rynku informacijnykh tekhnologhij* [Trends in the global information technology market] //

- Teoretychni i praktychni aspekty ekonomiky ta intelektualnoji vlasnosti. Vyp. 2. PP. 132-137.
8. Chajkovsjka M. P. (2009). Strateghiji rozvytku IT-rynku v umovakh finansovoji kryzy [IT market development strategies in the financial crisis] // Visnyk socialjno-ekonomichnykh doslidzhenj. № 35. PP. 132-138.
 9. Zakon Ukrainy "Pro telekomunikaciji" [Law of Ukraine "On Telecommunications"]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1280-15#Text>
 10. World Trade Report 2019: The future of services trade. URL: https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/00_wtr19_e.pdf7
 11. Proekt : Eksportna strateghija Ukrainy. Doslidzhennja shhodo sektoralnoji strateghiji rozvytku informacijno-komunikacijnykh tekhnologhij 2019-2023 [Project: Export strategy of Ukraine. Research on the sectoral strategy for the development of information and communication technologies 2019-2023]. URL: <https://issuu.com/mineconomdev/docs/>
 12. Jaremchuk R. Je. (2015). Osnovni perevagy ta zaghrozy dlja kompleksnogho rozvytku IT-sektora Ukrainy vid realizaciji Ughody pro asociaciju z JeS [The main advantages and threats to the integrated development of the IT sector of Ukraine from the implementation of the Association Agreement with the EU] R. Je. Jaremchuk, O.G. Kolomiyec // Socialjno-ekonomichni problemy suchasnogho periodu Ukrainy. Vyp. 5. PP. 68-72.
 13. Meshko N. P. (2015). Perspektyvy rozvytku sfery IT jak providnoji innovacijnoji ghaluzi Ukrainy [Prospects for the development of IT as a leading innovation industry in Ukraine] // Visnyk Dnipropetrovsjkogho universytetu. Serija: Menedzhment innovacij. DNU imeni Olesja Ghonchara. № 4. PP. 71-77.
 14. Balovsjak N. Kh. (2006). Struktura ta zmist informacijnoji kompetentnosti majbutnjogho specialista [The structure and content of information

- competence of the future specialist] // Naukovyj chasopys NPU imeni M. P. Draghomanova. Komp'juterno-orijentovani systemy navchannja. Kyiv: NPU im. M. P. Draghomanova. №4 (11). PP. 3-5.
15. Nozdrina L.V. (2012) Outsorsyng IT-proektiv v Ukraini // Upravlinnja proektamy: stan ta perspektyvy [IT project outsourcing in Ukraine / Project management: status and prospects]. URL: web-site:conference.nuos.edu.ua